

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри цивільно-правових дисциплін
О. М. Міхатуліною

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (протокол
№ 10 від 21.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Міхатуліна О. М. Навчальна програма дисципліни “Екологічне право”
(для бакалаврів). — К.: МАУП, 2009. — 21 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Екологічне право”, питання для самоконтролю, варіанти контрольних робіт, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Екологічне право є самостійною навчальною дисципліною, яку вивчають студенти вищих юридичних навчальних закладів.

Вивчення курсу “Екологічне право”, яке значною мірою ґрунтується на багатьох законодавчих положеннях цивільного права і певною мірою доповнює його, дає можливість студентам засвоїти знання в галузі правового регулювання охорони природи, раціонального використання природних ресурсів.

Метою вивчення цього курсу є отримання студентами необхідних правових знань щодо питання державного управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища, правового режиму в Україні: земель, лісів, водних ресурсів, атмосферного повітря, тваринного світу, природно-заповідного фонду, рекреаційних та оздоровчих територій.

Розгляд зазначених у програмі тем має на меті також виховання у студентів бережливого ставлення до природи і її ресурсів. Програма розроблена відповідно до освітньо-професійної програми і навчального плану підготовки бакалаврів за напрямом “Право”. Розподіл навчальних годин за темами має рекомендаційний характер.

Особливістю вивчення курсу “Екологічне право” є те, що ця галузь права не є кодифікованою і становить велику кількість законодавчих актів, постанов Кабінету Міністрів та інших державних органів, з питань правового регулювання охорони природи, природовідтворення та раціонального використання природних ресурсів.

Студенти повинні орієнтуватися в системі екологічного законодавства, знати основні закономірності стосовно порядку природокористування і охорони навколишнього природного середовища, організації управління в галузі природокористування, сплати зборів та інших обов’язкових платежів за використання природних ресурсів. Вони також повинні орієнтуватися в основних положеннях правового режиму земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель промисловості, транспорту, зв’язку, енергетики, оборони та інших ділянок, а також у правовому режимі лісів і земель лісового фонду, вод і земель водного фонду та правовому регулюванні і охороні атмосферного повітря й тваринного світу.

Завдання курсу “Екологічне право”:

1. Дати студентам загальне уявлення про причини виникнення, масштаби, можливі трагічні наслідки та шляхи подолання сучасної кризи у взаємовідносинах між людським суспільством та навколишнім природним середовищем.
2. Ознайомити їх з основами курсу, який гармонізує взаємодії суспільства та природи.
3. Формувати у студентів екологічну свідомість, яка є невід’ємною частиною національної свідомості і полягає:
 - а) у розумінні пріоритетності незруйнованого природного середовища;
 - б) у добровільному обмеженні своїх матеріальних потреб;
 - в) в екологічно дбайливому ставленні не лише до природних об’єктів, але й до продуктів людської діяльності, в яких так чи інакше опосередковані природні ресурси;
 - г) у підпорядкуванні особистих інтересів загальнолюдським.

Навчальна програма повинна допомогти студентам-юристам повніше засвоїти курс “Екологічне право”, який містить завдання, складені з таким розрахунком, щоб студенти, розв’язуючи їх, опанували основні найважливіші теоретичні питання курсу, чинні законодавчі та інші нормативно-правові акти. Завдання програми складені, головним чином, на основі практичних судових справ, а також рішень адміністративних органів.

Проведення практичних занять з екологічного права має на меті, крім сприяння глибшому засвоєнню основних теоретичних положень, навчити майбутніх спеціалістів — слідчих, юрисконсультів, суддів, прокурорів — кваліфіковано і свідомо застосовувати набуті знання та діючі правові норми при вирішенні конкретних справ, що виникають у процесі природокористування, природовідтворення та здійснення природоохоронних заходів усіма уповноваженими та зацікавленими суб’єктами.

Аналізуючи ситуації, студент повинен навчитися знаходити необхідні правові норми, правильно застосовувати їх при вирішенні конкретних питань, а також вміти викласти результат проведеної роботи в належній формі — скласти проекти договору, розпорядчі рішення уповноваженого органу, рішення загальних зборів чи правління підприємства, протесту чи припису прокурора, відповіді на скаргу від імені органу державного управління тощо.

Практичні заняття — найефективніша форма самостійної роботи студентів, при підготовці до яких студент повинен:

- вивчити і засвоїти відповідну тему за підручником, а також спеціальну літературу, рекомендовану викладачем;
- вивчити і засвоїти записи, зроблені під час лекції та при опрацюванні літератури;
- знайти і проаналізувати законодавчі та інші нормативно-правові акти теми, засвоїти основні їх положення.

При підготовці до практичних занять необхідно користуватись, крім підручника, збірниками законодавчих актів, періодичними виданнями, в яких друкуються новоприйняті нормативні акти, науковими та науково-практичними періодичними фаховими виданнями, де висвітлюються нові теоретичні питання права та практика їх застосування. Важливе значення при підготовці до занять мають також практичні навички.

Мета вивчення курсу — ознайомити студентів з основоположними відомостями з екологічного права та екологічного законодавства, навчити застосовувати здобуті теоретичні знання в практичній роботі, аналізувати ситуації з екологічно-правових питань, що виникають у реальному житті, і правильно їх вирішувати.

Завдання:

- знати відповідно до програми основні категорії та інститути екологічного права, вміти розкрити їх зміст;
- засвоїти основні положення нормативно-правових актів, що регулюють екологічно-правові відносини;
- показати обізнаність з основними проблемами розвитку екологічного права та законодавства;
- розробити на підставі визначення юридичних властивостей пропозиції щодо удосконалення чинної нормативно-правової бази на основі виявлених ознак її недосконалості за результатами вивчення та аналізу ефективності чинних нормативно-правових документів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	<p>Змістовий модуль I. Загальні положення екологічного права</p> <p>1 Екологічне право — комплексна галузь права. Джерела екологічного права</p> <p>2 Державне управління у галузі охорони навколишнього природного середовища</p> <p>3 Право власності на природні ресурси. Право природоко-ристування</p>
	<p>Змістовий модуль II. Права охорона, використання та відтворення природних ресурсів</p> <p>4 Правовий режим використання, відновлення та охорони земель</p> <p>5 Правовий режим використання та охорони надр</p> <p>6 Правовий режим використання, відтворення та охорони вод</p> <p>7 Правова охорона атмосферного повітря</p> <p>8 Правовий режим використання, відтворення, захисту та охорони лісів</p> <p>9 Правовий режим використання, відтворення та охорони тваринного світу</p> <p>10 Правовий режим використання та охорони природно-заповідного фонду, рекреаційних зон та курортних, лікуваль-но-оздоровчих зон і курортів</p> <p>11 Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та гарантії прав потерпілих громадян</p>
	Разом годин: 108

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль I. Загальні положення екологічного права

Тема 1. Екологічне право — комплексна галузь права.

Джерела екологічного права

Форми взаємодії суспільства і природи. Екологічна функція держави. Основні складові реалізації державної екологічної політики.

Поняття екологічного права. Предмет і об’єкт екологічного права.

Методи правового регулювання в екологічному праві. Система екологічного права.

Принципи екологічного права. Загальна характеристика джерел екологічного права.

Література [1–36; 48; 49; 52; 53; 54; 67]

Тема 2. Державне управління у галузі охорони навколишнього природного середовища

Поняття державного управління у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Функції державного управління.

Класифікація суб’єктів державного управління. Принципи діяльності органів державного управління. Органи державного управління загальної компетенції. Органи державного управління спеціальної компетенції.

Література [1; 13; 16; 42; 58; 61; 66]

Тема 3. Право власності на природні ресурси.
Право природокористування

Поняття та форми права власності на природні ресурси. Правовідносини власності на природні ресурси.

Суб’єкти і об’єкти права власності на природні ресурси. Суб’єкти права державної власності на землю та інші природні ресурси. Суб’єкти права комунальної власності на природні ресурси. Суб’єкти права приватної власності на природні ресурси.

Зміст права власності на природні ресурси.

Поняття, принципи і види права природокористування. Постійне та тимчасове природокористування. Суб'єкти і об'єкти права природокористування.

Зміст права природокористування.

Література [1–13; 18–23; 37; 31; 32; 51; 57; 61; 67; 73]

Змістовий модуль II. Правова охорона, використання та відтворення природних ресурсів

Тема 4. Правовий режим використання, відновлення та охорони земель

Земля як об'єкт інтеграційного та диференційованого правового регулювання. Категорії земель за земельним законодавством.

Державне управління і контроль у сфері використання земельних ресурсів. Державна реєстрація прав на землю. Функції та повноваження Державної інспекції з контролю за використанням та охороною земель.

Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель несільськогосподарського призначення.

Передача земель у власність, надання їх у користування.

Правова охорона земель. Норми рекреаційної завантаженості.

Література [1; 3; 4; 6; 13; 29; 30; 44; 47; 59; 54]

Тема 5. Правовий режим використання та охорони надр

Надра як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.

Право користування надрами та його види. Управління у галузі використання і охорони надр.

Правова охорона надр. Відповідальність за порушення законодавства про надра.

Література [1–13; 18–23; 29; 32; 43; 44; 47; 53; 64]

Тема 6. Правовий режим використання, відтворення та охорони вод

Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони. Класифікація водних ресурсів.

Право водокористування та його види.

Управління і контроль в галузі використання, відтворення та охорони вод. Правова охорона вод. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Література [1–12; 18–23; 25; 29; 32; 36; 40; 49; 64; 61; 66]

Тема 7. Правова охорона атмосферного повітря

Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.

Управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та його функції.

Правові заходи охорони атмосферного повітря. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Особливості майнової відповідальності за порушення атмосфероохоронного законодавства.

Література [1–12; 18–23; 27; 52; 57; 63; 66]

Тема 8. Правовий режим використання, відтворення, захисту та охорони лісів

Ліс як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.

Право власності на об'єкти лісового фонду. Право лісокористування. Види лісокористувань. Управління у галузі використання, відтворення та охорони лісів.

Правові основи організації відновлення лісів і лісорозведення. Правова охорона і захист лісів.

Відповідальність за порушення лісового законодавства.

Література [1–12; 18–23; 26; 29; 32; 34; 35; 37; 39; 41; 48; 49; 57; 61; 67]

Тема 9. Правовий режим використання, відтворення та охорони тваринного світу

Тваринний світ як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Тваринний світ як об'єкт права власності.

Право використання тваринного світу.

Правове регулювання мисливства та рибальства. Реалізація права на полювання.

Управління у галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу. Правова охорона тваринного світу.

Відповідальність за порушення законодавства у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу.

Література [1–12; 15; 17–23; 26; 29; 32; 35; 38; 45; 49; 53; 57; 61]

Тема 10. Правовий режим використання та охорони природно-заповідного фонду, рекреаційних зон та курортних, лікувально-оздоровчих зон і курортів

Поняття природно-заповідного фонду. Правові форми та види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Управління у галузі організації, охорони і використання природно-заповідного фонду.

Правовий режим окремих територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

Поняття, склад та юридична природа рекреаційних зон. Правовий режим і порядок створення рекреаційних зон.

Види рекреаційних зон. Юридичні критерії зонування рекреаційних зон. Нормативи рекреаційної навантаженості.

Особливості управління у галузі використання та охорони рекреаційних зон. Правова охорона рекреаційних зон.

Поняття і юридична природа курортних, лікувально-оздоровчих зон та курортів. Порядок утворення курортних та лікувально-оздоровчих зон, курортів. Види зон і курортів. Їх правова охорона.

Проблеми відповідальності за порушення режиму використання та охорони курортних, лікувально-оздоровчих зон і курортів.

Література [1–12; 15; 18–23; 25; 28; 29; 32; 36; 50; 53; 56; 61]

Тема 11. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та гарантії прав потерпілих громадян

Поняття зон надзвичайних екологічних ситуацій та його юридичне значення.

Підстави та порядок оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації та її правовий режим. Особливості правового режиму зон, встановлених на радіоактивно забруднених територіях.

Правовий статус і соціальний захист громадян, які постраждали від надзвичайних екологічних ситуацій.

Основи державної політики у сфері соціального захисту потерпілих від надзвичайних екологічних ситуацій.

Література [1–13; 16–19; 21; 22; 33; 42; 49; 60; 64]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття екологічного права.
2. Предмет і об'єкт екологічного права.
3. Методи правового регулювання в екологічному праві.
4. Система екологічного права.
5. Принципи екологічного права.
6. Загальна характеристика джерел екологічного права.
7. Поняття та функції державного управління у галузі охорони природного середовища.
8. Класифікація суб'єктів державного управління.
9. Органи державного управління загальної та спеціальної компетенції.
10. Поняття та форми власності на природні ресурси.
11. Правовідносини власності на природні ресурси.
12. Суб'єкти і об'єкт права власності на природні ресурси.
13. Суб'єкти права державної, комунальної та приватної власності на природні ресурси.
14. Поняття, принципи і види природокористування.
15. Постійне та тимчасове природокористування.
16. Суб'єкти і об'єкти права природокористування.
17. Зміст права природокористування.
18. Земля як об'єкт інтеграційного та диференційованого правового регулювання.
19. Категорії земель за земельним законодавством.
20. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
21. Правовий режим земель несільськогосподарського призначення.
22. Передача земель у власність, надання їх у користування.
23. Правова охорона земель. Норми рекреаційної завантаженості.
24. Надра як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.
25. Право користування надрами та його види.
26. Управління в галузі використання і охорони надр.

27. Правова охорона надр. Відповідальність за порушення законодавства про надра.
28. Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони. Класифікація водних ресурсів.
29. Право водокористування та його види.
30. Управління і контроль у галузі використання, відтворення та охорони вод.
31. Правова охорона вод. Порушення водного законодавства.
32. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.
33. Управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та його функції.
34. Правові заходи охорони атмосферного повітря.
35. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.
36. Особливості майнової відповідальності за порушення атмосфероохоронного законодавства.
37. Ліс як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.
38. Право власності на об'єкти лісового фонду.
39. Право лісокористування. Види лісокористувань.
40. Управління у галузі використання, відтворення та охорони лісів.
41. Права і обов'язки лісокористувачів.
42. Правова охорона і захист лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства.
43. Державний лісовий кадастр.
44. Тваринний світ як об'єкт правового регулювання, використання та охорони.
45. Тваринний світ як об'єкт права власності.
46. Правове регулювання мисливства та рибальства. Реалізація права на полювання.
47. Управління у галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.
48. Державний та громадський контроль у галузі охорони тваринного світу.
49. Правова охорона тваринного світу. Відповідальність за порушення законодавства у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу.

50. Поняття природно-заповідного фонду та їх види.
51. Управління у галузі організації, охорони і використання природно-заповідного фонду.
52. Поняття і юридична природа курортних, лікувально-оздоровчих зон та курортів.
53. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.
54. Поняття зон надзвичайних екологічних ситуацій та його юридичне значення.
55. Підстави та порядок оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації та її правовий режим.
56. Особливості правового режиму зон, встановлених на радіоактивно забруднених територіях.
57. Правовий статус і соціальний захист громадян, які постраждали від надзвичайних екологічних ситуацій.
58. Основи державної політики у сфері соціального захисту потерпілих від надзвичайних екологічних ситуацій.
59. Основні юридичні ознаки міжнародного екологічного права.
60. Екологічно-правові засади забезпечення глобальної екологічної безпеки.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища.

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта
А – Б	1
В – Г	2
Д – Е	3
Ж – З	4
И – К	5
Л – Н	6
О – Р	7
С – У	8
Ф – Ч	9
Ш – Я	10

Варіант 1

1. Історичні етапи взаємодії суспільства і природи, їх розвиток на сучасному етапі.

2. Еколого-правова відповідальність та її види.
3. Державний лісовий кадастр.

Варіант 2

1. Екологічна політика України, проблеми регулювання на сучасному етапі.
2. Земельна реформа в Україні та сучасні тенденції її розвитку.
3. Правове регулювання користування надрами.

Варіант 3

1. Юридична природа екологічної безпеки та її види.
2. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, їх класифікація за видами.
3. Поняття міжнародного екологічного права та його принципи.

Варіант 4

1. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.
2. Правовий режим користування надрами.
3. Основні юридичні ознаки міжнародного екологічного права.

Варіант 5

1. Правова охорона земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення, їх види.
2. Державний контроль і нагляд у галузі використання надр.
3. Нормування гранично допустимих викидів в атмосферне повітря.

Варіант 6

1. Поняття і склад земель житлової і громадської забудови (загальна характеристика).
2. Відповідальність за порушення законодавства про користування надрами.
3. Державне управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря.

Варіант 7

1. Права і обов'язки лісокористувачів.
2. Відповідальність за порушення водного законодавства.
3. Джерела міжнародного екологічного права.

Варіант 8

1. Поняття і зміст правової охорони атмосферного повітря.
2. Загальне та спеціальне використання тваринного світу.
3. Екологічні — правові засади забезпечення глобальної екологічної безпеки.

Варіант 9

1. Право власності на ліси і лісокористування в Україні (загальна характеристика).
2. Виробничий контроль підприємств, установ, організацій у галузі охорони атмосферного повітря.
3. Державний кадастр тваринного світу.

Варіант 10

1. Відповідальність за порушення лісового законодавства і законодавства про рослинність.
2. Екологічний механізм забезпечення охорони атмосферного повітря.
3. Міжнародне стимулювання забезпечення внутрішньої екологічної безпеки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. *Конституція* України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. *Водний кодекс* України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 24. — Ст. 189.
3. *Земельний кодекс* України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3–4. — Ст. 27.
4. *Господарський кодекс* України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18–22. — Ст. 144.
5. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 15.
6. *Кодекс* України про надра від 27 липня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 36.
7. *Кримінальний кодекс* України від 1 вересня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.

8. *Лісовий кодекс України* // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 17. — Ст. 99.
9. *Повітряний кодекс України* // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 25. — Ст. 272.
10. *Цивільний кодекс України* від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України України. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
11. *Закон України* “Про виключну (морську) економічну зону України” // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 21. — Ст. 152.
12. *Закон України* “Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Цивільного кодексу України” // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 33. — Ст. 440.
13. *Закон України* “Про державний контроль за використанням та охороною земель” // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 350.
14. *Закон України* “Про економічну самостійність Української РСР” // Відомості Верховної Ради України. — 1990. — № 34. — Ст. 499.
15. *Закон України* “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 27. — Ст. 218.
16. *Закон України* “Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 47. — Ст. 405.
17. *Закон України* “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 40. — Ст. 337.
18. *Закон України* “Про зону надзвичайної екологічної ситуації” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 42. — Ст. 348.
19. *Закон України* “Про екологічну експертизу” // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 8.
20. *Закон України* “Про карантин рослин” // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 34. — Ст. 352.
21. *Закон України* “Про курорти” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 50. — Ст. 435.
22. *Закон України* “Про мисливське господарство та полювання” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 18. — Ст. 132.
23. *Закон України* “Про охорону атмосферного повітря” // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 50 — Ст. 678.

24. Закон України “Про охорону культурної спадщини” // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 39. — Ст. 333.
25. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
26. Закон України “Про плату за землю” // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 38. — Ст. 560.
27. Закон України “Про порядок прийняття рішень про розміщення, проєктування, будівництво ядерних установок і об’єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення” // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 51. — Ст. 555.
28. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 34. — Ст. 502.
29. Закон України “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 16. — Ст. 198.
30. Закон України “Про рослинний світ” // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 22–23. — Ст. 198.
31. Закон України “Про тваринний світ” // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 14. — Ст. 97.
32. Закон України “Про туризм” // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 31. — Ст. 241.
33. Постанова Верховної Ради Української РСР “Про земельну реформу” // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 10. — Ст. 100.
34. Постанова Верховної Ради України “Про Червону книгу України” // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 52. — Ст. 686.
35. Постанова КМ України від 12 січня 1993 р. “Про порядок ведення державного земельного кадастру”. — № 15.
36. Постанова КМ України від 11 грудня 1996 р. “Про затвердження переліку водних об’єктів, що відносяться до категорії лікувальних”. — № 1499.
37. Постанова КМ України від 20 червня 2007 р. “Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів”. — № 848.

38. *Постанова* КМ України від 17 листопада 2001 р. “Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію”. — № 1520.
39. *Постанова* КМ України від 22 грудня 1994 р. “Про затвердження Положення про порядок установалення квот на видобуток окремих видів корисних копалин”. — № 862.
40. *Постанова* КМ України від 15 липня 1997 р. “Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин”. — № 742.
41. *Постанова* КМ України від 15 листопада 1994 р. “Про порядок ведення державного кадастру тваринного світу”. — № 772.
42. *Порядок* обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об’єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Затв постановою Верховної Ради України від 29 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 46.
43. *Порядок* надання спеціальних дозволів на користування надрами: Затв. постановою КМ України від 2 жовтня 2003 р. — № 1540.

Основна

44. *Балюк Г. І.* Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини): Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 192 с.
45. *Дмитренко І. А.* Екологічне право України: Підручник. — 2-ге вид., переробл. та допов. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 341 с.
46. *Екологічне* законодавство України: Зб. нормат.-прав. актів. Станом на 20 січня 2007 р. — К.: Істина, 2007.— 384 с.
47. *Екологічне* законодавство України / Відп. ред. І. О. Заєць: Зб. нормат. актів. — К.: Юрінком Інтер, 2001.— 416 с.
48. *Екологічне* право України: Підруч. для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл. / За ред. проф. В. К. Попова та проф. А. П. Гетьмана. — Харків: Право, 2001. — 281 с.
49. *Екологічне* право. Особлива частина: Підручник / За ред. проф. В. І. Андрейцева. — К., 2001. — 544 с.
50. *Екологічне* право України: Підручник / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. К. Попов; Ред. А. П. Гетьман. — Х.: Право, 2005. — 382 с.

51. *Екологічне* право України. Академ. курс: Підручник/ Ред. Ю. С. Шемшученко. — К.: Юрид. думка, 2005. — 848 с.
52. *Екологічне* управління: Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. — К.: Либідь, 2004. — 432 с.
53. *Кілічава Т. М.* Екологічне право: Навч. посіб. — К.: Ун-т “Україна”, 2005. — 302 с.
54. *Кобецька Н. Р.* Екологічне право України: Навч. посіб.— К.: Юрінком Інтер, 2007. — 352 с.
55. *Комарницький В. М.* Екологічне право: Навч. посіб. / В. М. Комарницький, В. І. Шевченко, С. В.Єлькін. — 3-тє вид.— К.: ЦНЛ, 2006. — 224 с.
56. *Краснова М.* Теоретико-правові засади запобіжних заходів компенсації шкоди за екологічним законодавством України // *Право України.* — 2007. — № 8. — С. 85–91.
57. *Малишко М. І.* Екологічне право України: Навч. посіб. — К., 2001.
58. *Природноресурсове* право України: Навч. посіб. / Ред. І. І. Каракаш. — К.: Істина, 2005. — 376 с.
59. *Рибачек В.* Щодо визначення поняття “атмосферне повітря” в екологічному законодавстві України // *Підприємництво, господарство і право.* — 2007. — № 7. — С. 56–57.
60. *Степанчук І.* Екологічна експертиза // *Україна молода.* — 2002. — № 3.
61. *Шалімов М. О.* Роль екологічного законодавства у становленні та розвитку агропромислового комплексу України // *Актуальні проблеми політики.* — О.: Юрид. л-ра, 2003. — Вип. 16. — С. 308–321.

Додаткова

62. *Аграрное, земельное и экологическое* право Украины: Общие части учебных курсов: Учеб. пособие / Под общ. ред. А. А. Погребного; Одесс. государств. юрид. акад. — Х.: Одиссей, 2000. — 367 с.
63. *Андрейцев В. І.* Екологічне право: Підруч. для студ. юрид. вузів і ф-тів. — К., 2001.
64. *Бакай І. М.* Виробничо-господарська діяльність суб’єктів аграрного підприємництва (еколого-правові проблеми) — К., 1997. — 72 с.

65. *Бакай І. М.* Еколого-правові питання виробничо-господарської діяльності в галузях аграрного виробництва — К.: Нічлава, 1997. — 48 с.
66. *Бейкун А. Л.* Концептуальні ідеї та тенденції трансформації державної політики у галузі розвитку екологічного законодавства // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2006. — № 6. — С.114–118.
67. *Водянішков О.* Гармонізація національного законодавства України у сфері використання біологічного палива із правом ЄС // Юрид. журн., 2004. — № 5. — С. 57–62.
68. *Гетьман А.* Термінологія екологічного законодавства: методологічні засади та перспективи уніфікації // Вісник Акад. прав. наук України. — 2003. — № 2–3. — С. 580–592.
69. *Екологічне* законодавство України та його гармонізація з європейським правовим полем / С. І. Дорогунцов, М. А. Хвесик, Л. М. Горбач та ін. — К.: Кондор, 2007. — 611 с.
70. *Земельне* право України: Підручник / За ред. проф. М. В. Шульги. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 368 с.
71. *Льницька Н. В.* Основи екологічного права. — Львів, 1997.
72. *Игнатьева И. А.* Систематизация экологического законодательства: современные проблемы и практические подходы // Журн. рос. права. — 2003. — № 12. — С. 21–29.
72. *Игнатьева И. А.* Принципы экологического законодательства // Государство и право. — 2003. — № 9. — С. 36–45.
73. *Лозо В.* Правове регулювання боротьби із забрудненням навколишнього середовища в історії екологічного законодавства Європейського Союзу // Вісн. Акад. прав. наук України. — 2005. — № 2. — С. 65–73.
74. *Малишко М. І.* Сучасний стан і перспективи правової реформи в екологічній сфері // Актуальные проблемы правовой реформы в современной Украине. — 2000. — № 8 (13). — С. 50–52.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Екологічне право”	6
Зміст дисципліни “Екологічне право”	7
Питання для самоконтролю.....	11
Варіанти контрольних робіт	13
Список літератури.....	15

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4181

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Тираж 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*